

MOSESVOGELS

Mosesvogels

een rondreis door Ghana

Jan Boonstra

©2015 Jan Boonstra
ISBN 978 90 8759 558 6
NUR 508

Uitgeverij U2pi BV, Den Haag
www.jouwboek.nl

ontwerp Jan Boonstra
redactie Dé Hogeweg
auteursportret Jelly Zijlstra

fotografie Jan Boonstra
WERELD IN WOORD EN BEELD
reisverhalen en -fotografie
www.wereldinwoordenbeeld.nl
www.wiweb.nl

Reeds verschenen:

Veertigduizend engelen – een rondreis door Ethiopië

De kinderen van papa Koto – een rondreis door Madagaskar

De boeddha uit het rijstveld – rondreizen door Vietnam, Laos en Cambodja

De koe uit Bangalore – een rondreis door India

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

In Ghana betekent *Charlie* 'vriend'

INHOUD

ABURI 13

Donker Afrika 13

De bemanning 15

RICHTING VOLTA-MEER 18

Hernieuwde kennismaking 18

De Goede Herder Pizza 20

De eerste attracties 23

NAAR HET BOBIRI FOREST 27

Of gewoon tussen zes planken 27

Rondje Nkurakan 29

De viering van het leven 33

Grass cutter 35

KUMASI 41

Vlinders 41

De stad van de Ashanti 44

Meneer Aart van Sesamstraat 46

Meet and greet 50

Batterijlader 56

Avondeten in het Ashanti Gold 60

VOORLOPIG AFSCHEID VAN KUMASI 62

Nog knapper 62

Denomination blues 65

TAMALE 71

Aisha 71

Mohammed 73

De chief 75

Baby wassen 78

Zondagskinderen 80

Nog vaker naar mijn schoonmoeder 83

De hoofdstad van het islamitische noorden 85

De looierij 87

TENGZUG 93

Vertraging 93

Topless naar de top 94

BOLGATANGA 100

Applaus voor Jezus 100

Het weeshuis 105

DE VERLATEN WEG DOOR HET NOORDEN 109

Rood met een zwarte kop 109

WA 115

Upland en *downtown* 115

We zullen het nooit meer doen 118

Een rondje door het ouderlijk huis 121

Hoogtevrees 123

Met Hudi naar Nakore 126

VAN WA NAAR MOLE N.P. 131

Even langs het tankstation 131

Mole hotel 134

MOLE 139

Mognori 139

De vloek van de duiven 143

Medicijnman 144

De steen en de moskee 145

ONDERWEG NAAR NKAORANZA 151

Weer een dorpje 151

Techiman 154

VIA BOABENG-FIEMA NAAR KUMASI 158

In memoriam: de vrachtwagenchauffeur 158

Apenheul 162

OPNIEUW KUMASI 167

- Vic Baboo's Café 167
- Akwasidae-festivalletje 170
- Toch weer de maskers 173
- Een nieuwe aflevering van Sesamstraat 175
- Piripiri 179

TERUG NAAR DE KUST 185

- Welkom in Elmina 185
- Slecht voorbeeld doet slecht volgen 188
- Oom Tom en dertien miljoen anderen 191
- Een stille rondgang 193
- Wandeling door Elmina 197
- Slavenhaler 202

ANOMABU 207

- Uit je bladerdak 207
- Uitgerekend 209

CAPE COAST 213

- Handel is handel 213
- Partners in crime* 215
- Anomabu aan Zee 218

VAN ANOMABU NAAR ACCRA 221

- De laatste dag met de groep 221
- Voor eenmalig gebruik 222
- Afscheid 226

ACCRA 229

- Oxford Street 229
- Mazera 232
- George Town 235
- Tussen de sanitaire bedrijven door 240

LITERATUUR 246

EXTRA FOTO'S 246

Op de gevel van een winkeltje in Accra:

*De zegen des Heren, die maakt rijk,
ons zwoegen voegt er niets aan toe.*

(Spreuken 10, vers 22)

Nkurakan

Omgeving Somanya

ABURI

Donker Afrika

Op een donkere parkeerplaats langs de weg staan vier taxi's. Slechts uitgelicht door het rode schijnsel van het verkeerslicht staan de chauffeurs tegen een grote boom geleund. Alsof ze van vier kanten de dikke stam in evenwicht moeten houden. Zoals overal voltrekt het leven van een taxichauffeur zich ook hier vooral naast zijn auto.

De taxi's in Ghana hebben rondom oranje spatborden. Of is het donkergeel, of gewoon geel? Hier in het donker, maar ook in het licht van de straatverlichting als we een dorp binnenrijden, is het slecht te zien. Hyundai's, Kia's, Fiats, een enkele Opel, en natuurlijk de in Afrika onverwoestbaar gebleken Toyota. De taxi's hebben alle kleuren, maar één ding hebben ze gemeen: vier geeloranje spatborden.

Als het licht voor onze bus op groen springt, voegt zich net een vijfde auto bij het viertal. De mannen bij de boom staan nu in een groene gloed. De aankomsthal van het vliegveld ligt kilometers achter ons. Voor onze groep stond voor de aankomsthal een bus klaar, maar welke individuele reiziger zou hier op dit uur en op deze plaats een taxi nodig hebben?

Na de kronkelwegen rondom het vliegveld komen we op de doorgaande weg naar Aburi.

Op de plaats waar een rood-wit hek tot halverwege de weg is geschoven, wringt het verkeer zich door de smalle opening die op onze weghelft rest. Op het laatste moment drukt Ousmane de oude Toyota-bus brutaal tussen de snelle jongens in de rij naast ons. Brutaal, als ik het in Nederland op deze manier had geflikt, maar hier wordt zoiets niet als brutaal ervaren. Moses knikt goedkeurend, al lijkt Ousmane me niet de man die zich veel gelegen laat aan Moses' goedkeuring, dan wel afkeuring.

Bij de nachtelijke verkeerscontroles wordt volgens Doudou van alles gecontroleerd: marihuana, wapens en andere zaken die je normaal gesproken niet in de kofferbak hebt liggen als je 's avonds laat nog een patatje gaat halen of je schoonmoeder naar huis brengt. En natuurlijk het misbruik van wat Doudou *government cars* noemt, de auto's van de baas die door ambtenaren alleen maar overdag mogen worden gebruikt. Ze hebben speciale kentekenplaten en zijn als zodanig makkelijk te herkennen. Met nummerplaten is vaker iets niet in de haak: de auto kan gestolen zijn, of eh... Doudou kan zo gauw niet bedenken wat allemaal meer mis kan zijn met nummerplaten. Als ze er al op zitten.

'Like this one,' zegt Doudou.

Langs de kant staat een donkere auto. Agenten lopen er met schijnwerpers omheen en zowel voor als achter ontbreekt de kentekenplaat. De eigenaar, of zogenaamde eigenaar, staat om zich heen te kijken alsof hij ze de laatste tien meter moet hebben verloren.

Ousmane trekt op en draait behendig om een paar probleemgevalletjes heen. Moses is alweer onderuit gezakt. Doudou heeft zijn plaats op de leuning van het tweede stoeltje weer ingenomen.

Ik vraag Doudou of er in Ghana ooit links verkeer is geweest. Nu rijden ze rechts, maar gezien het Britse koloniale verleden, lijkt het me waarschijnlijk. Onze gids is resoluut: nee, niet in Ghana. Hier en daar reed een Engelse auto met het stuur 'aan de verkeerde kant', maar links verkeer is er nooit geweest.

Van de veertien namen van de mensen met wie we op het vliegveld en later in de bus hebben kennismemaakt weet ik de helft niet meer. De eerste indruk is dat we het met onze reisgenoten minder hadden kunnen treffen, maar laten we de dag niet prijzen voor het avond is.

De namen van de *crew* heb ik meteen genoteerd, zoals het gaat bij lokale gidsen en chauffeurs: negen van de tien heten niet Jan, Piet of Klaas.

Misschien is het een goed idee als ik eerst deze mannen aan je voorstel. Hun namen zullen nog regelmatig vallen, bovendien is de kennismaking met hen een van de weinige vermeldenswaardige gebeurtenissen op onze eerste dag in Afrika – het is tegen elven en hoewel we al voor het middaguur in Nederland op de trein zijn gestapt, is ons verblijf in Ghana pas anderhalf uur geleden begonnen.

De bemanning

We hebben Doudou, onze reisleader. Ene Moses, die eigenlijk Moise heet. En Ousmane, de chauffeur. De volgorde waarin ik de mannen heb genoemd is toevallig alfabetisch, je zou de volgorde ook die van 'toenemende afmeting' kunnen noemen. Doudou is een iele, jongensachtige verschijning van nog geen 1.60. Moses is nauwelijks langer, maar hij doet net iets steviger aan. Onze chauffeur daarentegen is andere koek: Ousmane is zo'n formidabele neger met bovenarmen zo dik als mijn benen en met schouders die in een vloeiende lijn overgaan in het hoofd. Alle drie zijn het bijzonder vriendelijke en innemende mannen. Ook geldt voor alle drie dat ze afkomstig zijn uit Mali, al woont Doudou, in verband met zijn werkzaamheden als reisleader in Ghana, tijdelijk in Accra.

Doudou doet zijn uiterste best om het iedereen naar de zin te maken en het is juist die eigenschap die een goede reisleader beter niet kan hebben. Zijn eerste optreden is ronduit indrukwekkend. In de bus van het vliegveld naar het hotel – het is inmiddels na elven – vraagt hij of er mensen zijn die bij aankomst nog iets zouden willen drinken voordat ze naar bed gaan. In dat geval gaat hij het hotel bellen dat de bar open moet blijven tot wij er zijn. Ik ben de eerste die de hand opsteekt, maar als ik achterom kijk, zie ik dat ik in goed gezelschap ben. Zoals gezegd, de groep lijkt niet verkeerd.

'No, no... That's why I'm calling you!'

(een lange stilte...)

'Ah... listen. How many times did I tell you to keep the bar open until we arrive?'

We knikken goedkeurend. Dat is krachtige taal. Zo mogen we het horen, Doudou.

Doudou zal na een week opbiechten dat dit de eerste reis is die hij zelfstandig als reisleader voor zijn rekening neemt. Het was op een moment dat de zweetdruppels uit zijn kroeshaar liepen nadat hij twee uur in de weer was geweest om de tegenstrijdige belangen van minstens vijf groepsgenoten gerealiseerd te krijgen.

Moses is in opleiding, zo heb ik begrepen. Volgend jaar gaat hij alleen een Australische groep door Ghana leiden. Hij loopt dus een jaar en zestien Nederlanders achter op Doudou.

Ik weet niet hoe Doudou zich als reisleader heeft bekwaamd, maar Moses wekt de indruk dat hij er vanuit gaat dat de vereiste vaardigheden hem op een of andere dag gewoon zullen aanwaaien. De enige activiteit die hij tijdens deze reis zal ontplooiën is dat hij 's morgens en 's avonds Ousmane helpt de bagage op en af de bus te krijgen, zij het dat zijn aandeel zich daarbij beperkt tot het omhoogsteken of aanpakken van de tassen en koffers. Enige inbreng van zijn kant in het verdelen van de bagage over het imperiaal wordt niet op prijs gesteld en ook bij het vastbinden heeft Ousmane de touwtjes in handen.

Vanaf de eerste kennismaking zijn Moses en ik grote vrienden. Het begon met mijn nogal voor de hand liggende grap dat ik verwacht dat hij de Moses zal zijn die ons op deze reis naar het beloofde land leidt. Moses sloeg zich lachend op beide knieën tegelijk en heeft me direct daarna drie keer achter elkaar een hand gegeven. De komende weken zal hij me bijna dagelijks verzekeren dat *hij* de Moses is die ons naar het beloofde land zal brengen.

'Yes, I am going to lead you to the promised land!'

Met onze chauffeur vind ik het lastig communiceren. De reden is dat de man alleen Frans spreekt, zo je wilt: omdat ik te slecht Frans spreek. Ousmanes Engels reikt niet veel verder dan '*sorry!*' als we door een onvoorzien kuil stuiteren, en '*thank you!*', als we hem wat toestoppen. Niet dat we beide niet van goede wil zijn: regelmatig wordt mijn '*bonjour*' of '*ça va, Ousmane?*' beantwoord met een '*morning, sir*' of '*how are you?*' Achteraf heb ik spijt dat ik niet meer moeite heb gedaan om met de man in gesprek te komen, maar is het grote voordeel van een vakantie buiten Frankrijk niet dat je dan geen

Frans hoeft te spreken? De man is zo innemend dat hij onmiddellijk mijn sympathie heeft, je hoeft zijn of haar taal niet te spreken om iemand aardig te vinden. Voortaan beginnen we de dag met een hartelijke *high five*. Het fascinerende aan Ousmane is het contrast tussen zijn zachtaardigheid en het fysieke geweld waartoe hij in staat moet zijn. De laatste eigenschap wordt niet alleen door zijn lichaamsbouw gesuggereerd: ik hoorde van iemand dat hij het in Mali ooit tot karatekampioen heeft geschopt.

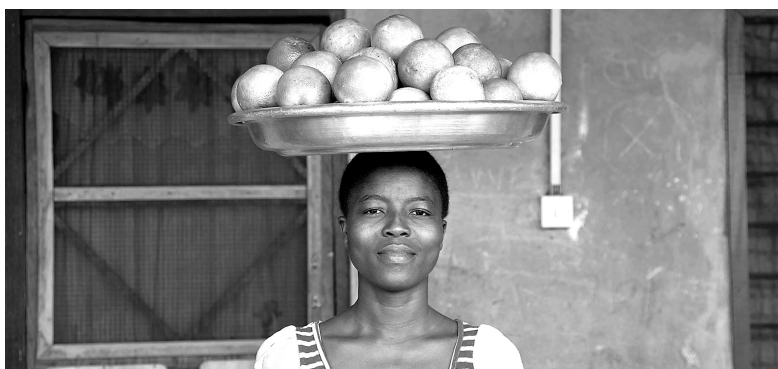
Bij aankomst in het Little Acre Hotel in Aburi is de bar gesloten. De jongen die vanachter de coulissen wordt opgetrommeld is eventueel bereid een enkele dorstige Nederlander op de kamer van een flesje bier te voorzien. Een halfuur later wordt op onze deur geklopt en staat daar iemand met een koude Star.

Doudou komt langs om te vragen of de kamer naar wens is. Ik vraag me af of hij dat de komende weken bij elk nieuw hotel en bij iedereen gaat doen. Het zou kunnen dat mijn reputatie als lastige slaper mij vooruit is gegaan – ik heb inderdaad vooraf contact gehad met de reisorganisatie met betrekking tot de te verwachten accommodaties.

Tot voor kort was het slapen op gescheiden bedden voor mijn vrouw en mij slechts een wens. Echter, als gevolg van de apparatuur die ik momenteel tijdens de nacht nodig heb, zijn *twin beds* op onze reizen een noodzaak geworden. Hoe dan ook, Doudou zal de komende weken alles doen om het ons, en vooral mij heb ik de indruk, naar de zin te maken.

Borreltijd. Ik ben bang dat een glas bij mijn Star nog eens een halfuur gaat duren, dan zo maar uit de fles. Mijn vrouw put voor haar slaapmutsje uit de eigen voorraad.

We houden even – zoals dat nu eenmaal het leukst is, zo pal na de allereerste kennismakingen – een paar markante verschijningen uit de groep tegen het licht. Ook de gids, de chauffeur en de... 'tja, wat is hij?' komen kort aan bod en dan gaat letterlijk en figuurlijk het licht uit. Morgen om half acht aan het ontbijt, als ik Doudou goed heb begrepen.

RICHTING VOLTA-MEER

Hernieuwde kennismaking

We zijn nog maar een halfuur onderweg en het voelt alweer vertrouwd. Zoals vroeger, als we voor de zoveelste keer voet aan wal zetten op Terschelling en ik binnen vijf minuten het idee had op mijn oude vertrouwde stekkie te zijn. Niet dat ik zo vertrouwd ben met Afrika, ik heb er slechts een zestal landen bezocht, de mediterrane regio niet meegerekend. Ghana is helemaal nieuw, maar toch voelt het meteen alsof ik 'er weer' ben. Terug van weg geweest. We zijn inderdaad een paar jaar weg geweest.

Weinig echte reizigers zullen na het eerste bezoek aan Afrika het daarbij laten. Ik ken zelfs mensen die uitsluitend naar Afrika gaan. Begrijpelijk, aangezien de meeste landen er goed bereikbaar zijn en de variatie in bevolkingsgroepen en flora en fauna oneindig is. Ook voor ons geldt dat we in zekere mate verslaafd zijn aan Afrika – wat mij betreft overigens eerder aan de Afrikanen dan aan Afrika. In ons geval moet het continent echter de eerste plaats delen met Azië. Ex aequo, allebei op 1. 'Hierna gaan we weer naar Azië,' zeiden we een paar jaar geleden, nadat we twee achtereenvolgende jaren naar Afrika waren gegaan. En nu, na reizen naar Laos en Cambodja, India, en de Indonesische Sunda-eilanden, was het duidelijk dat Afrika hoognodig weer aan de beurt was.

Als je mij een paar dagen geleden thuis had gevraagd wat Afrika zo bijzonder, of zo typisch Afrika, maakt, had ik in mijn geheugen moeten graven en dan was het weer boven gekomen. Ik hoef nu maar uit het raam te kijken en ik weet het weer.

In de eerste plaats zijn het natuurlijk de zwarte mensen die het straatbeeld bepalen. Zoals je witten hebt in alle gradaties, zo kun je ook bij kleurlingen verschillende tinten onderscheiden. Al naargelang de streek en het ras liep zowel in Ethiopië als in Madagaskar de huidskleur uiteen van bijna Aziatisch bruin tot diep zwart. Mijn eerste indruk is dat, evenals de drie uit het noordelijker gelegen Mali afkomstige mannen voor in de bus, de Ghanezen – in elk geval in het zuiden – *echt* zwart zijn.

Als we bij de mensen blijven, zijn ook 'de draagmoeders' onmiskenbaar Afrika. Waar je om je heen kijkt, er loopt altijd een vrouw die bagage op het hoofd, of een kind op de rug draagt. In de meeste gevallen beide tegelijk. Het achterwerk van de Afrikaanse vrouw lijkt ervoor of erdoor te zijn ontwikkeld. Hoezo kinderopvang? Wat voor werk de vrouwen ook doen, het kind hangt slapend, en met aan weerszijden een vooruitgestoken voetje, op de rug van de werkende moeder.

Op het hoofd wordt alles vervoerd, zo lijkt het. Zware kruiken of jerrycans, en koopwaar op schalen. Complete vitrines soms, of borden van een meter in het vierkant. De vrouwen lopen er trapjes mee op en af, wringen zich op drukke markten tussen de mensen door, of moeten soms in een drafje een drukke weg oversteken, maar nog nooit heb ik gezien dat een lading naar beneden tuimelde. Ik vraag me af of het goed voor je nekwervels is, maar het is wel goed voor je houding: het is opvallend dat de vrouwen in Afrika, ook als ze niets op het hoofd dragen, fier rechtop lopen.

We rijden langs een paar oudere vrouwen die sinaasappels en andere ronde vruchten in een hoge piramide op een schaal op het hoofd hebben gestapeld. Als er één vrucht verschuift, gaat de hele stapel aan de rol. Het toppunt was de vrouw die we zonet voorbij reden: ze droeg eenzelfde stapel, maar dan eieren.

Meestal balanceert de lading los op het hoofd, maar de vrouw die met een baby achterop en met een grote grijze gasfles op het hoofd voor onze bus langs de weg oversteekt, houdt toch voor de zekerheid